Judikatūras krājums

ĢENERĀLADVOKĀTA MACEJA ŠPUNARA [*MACIEJ SZPUNAR*]
SECINĀJUMI,
sniegti 2017. gada 13. decembrī[1]

Lieta C-558/16

Doris Margret Lisette Mahnkopf,
piedaloties:
Sven Mahnkopf

(*Kammergericht Berlin* (Berlīnes federālās zemes Augstākā tiesa, Vācija) lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu)

Lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu – Brīvības, drošības un tiesiskuma telpa – Eiropas mantošanas apliecība – Piemērošanas joma – Iespēja norādīt pārdzīvojušā laulātā daļu Eiropas mantošanas apliecībā

I. Ievads

1. Šis lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu ir otrais pēc kārtas, kurā valsts tiesa vēršas Tiesā ar lūgumu interpretēt Eiropas Parlamenta un Padomes 2012. gada 4. jūlija Regulas (ES) Nr. 650/2012 par jurisdikciju, piemērojamiem tiesību aktiem, nolēmumu atzīšanu un izpildi un publisku aktu akceptēšanu un izpildi mantošanas lietās un par Eiropas mantošanas apliecības izveidi[2].

2. Prejudiciālais jautājums, ko valsts tiesa iesniegusi lietā *Kubicka*[3], attiecas uz mantošanas tiesību aktu nošķiršanu no *in rem* tiesību aktiem. Šajā lietā iesniedzējtiesa lūdz Tiesu izskatīt jautājumu, kas saistīts ar mantošanas tiesību aktu nošķiršanu no laulāto mantiskās attiecības regulējošajiem tiesību aktiem. Ar prejudiciālajiem jautājumiem iesniedzējtiesa vēlas noskaidrot, vai Eiropas mantošanas apliecībā var tikt norādīta mantojuma daļa, kas, pamatojoties uz *Bürgerliches Gesetzbuch* (Vācijas Civilkodekss, turpmāk tekstā – "*BGB*") 1371. panta 1. punktu, pienākas pārdzīvojušajam laulātajam. Turklāt iesniedzējtiesa vēlas noskaidrot, kādas sekas būtu jāsaista ar iespējamo informācijas par šādu daļu ievietošanu Eiropas mantošanas apliecībā.

II. Atbilstošās tiesību normas

A. Savienības tiesības

3. Regulas Nr. 650/2012 preambulas 11., 12. un 71. apsvērumā ir skaidrots:

"(11) Šī regula nebūtu jāpiemēro citām civiltiesību jomām kā vien mantošanai. Skaidrības labad vairāki jautājumi, ko varētu uzskatīt par saistītiem ar mantošanu, būtu nepārprotami jāizslēdz no šīs regulas darbības jomas.

1 Oriģinālvaloda – poļu.

2 OV 2012, L 201, 107. lpp.

3 Skat. spriedumu, 2017. gada 12. oktobris (C-218/16, EU:C:2017:755).

(12) Tādēļ šī regula nebūtu jāpiemēro jautājumiem, kas saistīti ar laulāto mantisko attiecību regulējumu, tostarp ar dažās tiesību sistēmās sastopamo laulību līgumu, ciktāl šāds līgums neskar mantošanas jautājumus, kā arī ar mantisko attiecību regulējumu attiecībās, kuru ietekmi uzskata par pielīdzināmu laulības ietekmei. Tomēr iestādēm, kas nodarbojas ar konkrētu mantošanas lietu saskaņā ar šo regulu, nosakot mirušā atstāto mantojumu un attiecīgās labuma guvēju daļas, atkarībā no situācijas būtu jāņem vērā mirušā noslēgtais laulāto mantisko attiecību regulējums vai tam līdzīgs mantisko attiecību regulējums.

[..]

(71) Apliecībai vajadzētu būt vienādam spēkam visās dalībvalstīs. Tai nevajadzētu būt izpildāmam dokumentam pašai par sevi, taču tai būtu jābūt pierādījuma spēkam, un būtu jāuzskata, ka tā patiesi apliecina apstākļus, kas noteikti saskaņā ar mantošanai piemērojamiem tiesību aktiem vai saskaņā ar jebkādiem citiem tiesību aktiem, ko piemēro konkrētiem apstākļiem, piemēram, pēdējās gribas rīkojumu spēkā esamībai pēc būtības. Apliecības pierādījuma spēks nebūtu jāattiecina uz elementiem, kurus šī regula nereglamentē, piemēram, uz jautājumu par izcelsmi vai jautājumu par to, vai konkrētā manta tiešām piederējusi mirušajam. [..]"

4. Saskaņā ar Regulas Nr. 650/2012 1. panta 1. punktu un 2. punkta d) apakšpunktu:

"1. Šo regulu piemēro mirušo atstātā mantojuma mantošanai. [..]

2. No šīs regulas darbības jomas ir izslēgti šādi jautājumi:

[..]

d) jautājumi, kas saistīti ar laulāto mantisko attiecību regulējumu un mantisko attiecību regulējumu attiecībās, kuru ietekmi saskaņā ar šādām attiecībām piemērojamiem tiesību aktiem uzskata par pielīdzināmu laulības ietekmei;

[..]."

5. Saskaņā ar Regulas Nr. 650/2012 3. panta 1. punkta a) apakšpunktu:

""mantošana" ir mirušā atstātā mantojuma mantošana un aptver visus mantas, tiesību un saistību nodošanas veidus nāves gadījumā neatkarīgi no tā, vai tā būtu labprātīga nodošana saskaņā ar pēdējās gribas rīkojumu vai nodošana likumiskas mantošanas gadījumā."

6. Atbilstoši Regulas Nr. 650/2012 23. panta "Piemērojamo tiesību darbības joma" 1. punktam un 2. punkta b) apakšpunktam:

"1. Tiesību akti, kas noteikti saskaņā ar 21. vai 22. pantu, reglamentē mantošanu kopumā.

2. Minētie tiesību akti jo īpaši reglamentē:

[..]

b) to, kā noteikt labuma guvējus, to attiecīgās daļas un saistības, ko tiem varētu būt noteicis mirušais, un to, kā noteikt citas mantošanas tiesības, tostarp pārdzīvojušā laulātā vai partnera mantošanas tiesības;

[..]."

7. Regulas Nr. 650/2012 VI nodaļā "Eiropas mantošanas apliecība" ir vairāki noteikumi par šo Savienības tiesību instrumentu. To vidū 62. un 63. pantā ir paskaidroti Eiropas mantošanas apliecības izveides mērķi:

"62. pants

Eiropas mantošanas apliecības izveide

1. Ar šo regulu tiek izveidota Eiropas mantošanas apliecība (turpmāk "apliecība"), ko izdod izmantošanai citā dalībvalstī un kam ir 69. pantā uzskaitītās sekas.

2. Apliecības izmantošana nav obligāta.

3. Apliecība neaizstāj dalībvalstīs līdzīgam nolūkam izmantotus iekšējus dokumentus. Tomēr no brīža, kad apliecība ir izdota izmantošanai citā dalībvalstī, tai ir 69. pantā uzskaitītās sekas arī tajā dalībvalstī, kuras iestādes to ir izdevušas saskaņā ar šo nodaļu.

63. pants

Apliecības mērķis

1. Apliecību paredzēts izmantot mantiniekiem, legātāriem, kam ir tiešas mantošanas tiesības, un testamentu izpildītājiem vai mantojumu pārvaldniekiem, kam citā dalībvalstī jāatsaucas uz savu statusu vai attiecīgi jāīsteno savas tiesības kā mantiniekiem vai legātāriem un/vai savas pilnvaras kā testamentu izpildītājiem vai mantojuma pārvaldniekiem.

2. Jo īpaši apliecību var izmantot, lai apliecinātu vienu vai vairākus no turpmāk minētajiem apstākļiem:

a) katra apliecībā minētā mantinieka vai – atkarībā no gadījuma – legātāra statusu un/vai tiesības un to attiecīgās mantojuma daļas;

[..]."

8. Regulas Nr. 650/2012 68. panta "Apliecības saturs" f), h) un l) punktā ir noteikts:

"Apliecībā ietver šādu informāciju, ciktāl tas ir vajadzīgs mērķim, kuram to izdod:

[..]

f) ziņas par mirušo: uzvārds (attiecīgā gadījumā – uzvārds dzimšanas brīdī), vārds(-i), dzimums, dzimšanas datums un vieta, ģimenes stāvoklis, pilsonība, personas kods (attiecīgā gadījumā), adrese nāves brīdī, miršanas datums un vieta;

[..]

h) informācija par mirušā noslēgto laulības līgumu vai – attiecīgā gadījumā – par mirušā noslēgto līgumu par attiecībām, kuras saskaņā ar šādām attiecībām piemērojamiem tiesību aktiem uzskata par pielīdzināmām laulībai, un informācija par laulības mantiskajām attiecībām vai līdzvērtīgām mantiskajām attiecībām;

[..]

l) katra mantinieka daļa un attiecīgā gadījumā tiesību un/vai mantas saraksts, kas pienākas katram konkrētam mantiniekam;

[..].”

9. Eiropas mantošanas apliecības sekas ir reglamentētas Regulas Nr. 650/2012 69. pantā. Saskaņā ar tā 1., 2. un 5. punktu:

“1. Apliecība bez kādas īpašas procedūras ir spēkā visās dalībvalstīs.

2. Tiek pieņemts, ka apliecībā precīzi uzrādīti apstākļi, kuri konstatēti saskaņā ar mantošanai piemērojamiem tiesību aktiem vai saskaņā ar jebkādiem citiem tiesību aktiem, ko piemēro konkrētiem apstākļiem. [..]

5. Apliecība ir derīgs dokuments, lai mantojamo īpašumu reģistrētu attiecīgajā dalībvalsts reģistrā, neskarot 1. panta 2. punkta k) un l) apakšpunktu.”

B. Vācijas tiesību akti

10. Vācijas tiesībās principi, kas attiecas uz norēķināšanos ar mantu, kura tiek veikta laulāto mantisko attiecību izbeigšanas gadījumā, ir noteikti *Bürgerliches Gesetzbuch* noteikumos. To vidū *BGB* 1931. panta 1. punkta pirmajā teikumā un 3. punktā ir noteikts:“1. Mantojuma atstājēja pārdzīvojušajam laulātajam kā likumiskajam mantiniekam ir tiesības uz vienu ceturtdaļu no mantojuma kopā ar pirmās pakāpes radiniekiem un uz pusi no mantojuma kopā ar otrās pakāpes radiniekiem vai kopā ar vecvecākiem. [..]

2. [..]

3. *BGB* 1371. pants paliek neskarts.

4. [..]”

11. Atbilstoši *BGB* 1371. pantam:“1. Ja laulāto mantisko attiecību režīmu izbeidz laulātā nāve, tad laulībā iegūtās mantas vērtības palielinājums (pieaugums) tiks noteikts, palielinot pārdzīvojušā laulātā likumīgā mantojuma daļu par ceturtdaļu no mantojuma; šajā gadījumā nav nozīmes tam, vai kāds no laulātajiem ir ieguvis laulāto mantas vērtības pieaugumu.

2. Pārdzīvojušais laulātais, kurš nav nedz mantojuma saņēmējs, nedz legātārs, var lūgt atbilstoši 1371.–1373. un 1390. pantam izlīdzināt laulībā iegūtās mantas vērtības pieaugumu; pārdzīvojušajam laulātajam pienākošās neatņemamās daļas apmērs [..] ir jānosaka attiecībā uz daļu, kāda tam pienāktos no mantojuma likumiskas mantošanas gadījumā pirms palielinājuma.

3. Ja pārdzīvojušais laulātais atraida mantojumu, papildus laulībā iegūtās mantas vērtības palielināšanas izlīdzināšanai tas var pieprasīt tam pienākošos neatņemamo daļu, pat ja tam nebūtu tiesību uz to atbilstoši mantošanas tiesībām; tas neattiecas uz gadījumiem, kad laulātais ir atteicies no likumiskā mantojuma vai no tiesībām uz neatņemamo daļu, pamatojoties uz līgumu, kas noslēgts ar laulāto.

4. Pārdzīvojušajam laulātajam, kurš, pamatojoties uz šī panta 1. punktu, ir saņēmis ceturto daļu no mantojuma, šāda mantas pieauguma ietvaros ir jāapmierina to lejupējo mantinieku vajadzības, kas ir tiesīgi saņemt mantojumu pēc viņa, bet kuri nav radušies viņa laulībā ar pārdzīvojušo laulāto.”

III. Pamatlieta

12. *Lutz G. Mahnkopf* nomira 2015. gada 29. augustā, atstājot atraitni *Doris M. L. Mahnkopf*, kā arī dēlu *Sven Mahnkopf*. *D. Mahnkopf* un *S. Mahnkopf* ir tiesvedības iesniedzējtiesā dalībnieki.

13. Līdz nāves dienai mantojuma atstājējs bija laulībā ar lietas dalībnieci. Laulāto starpā pastāvēja likumisks laulāto mantas pieauguma kopības režīms ar izlīdzināšanu. Laulātajiem, noslēdzot laulību, bija Vācijas pilsonība, un viņi dzīvoja Vācijā. Laulātie nenoslēdza laulības līgumu. Mantojuma atstājējs neveica nekādus pēdējās gribas rīkojumus.

14. Mantojuma atstājēja īpašums atrodas Vācijas teritorijā, izņemot tiesības uz ½ kopīpašuma no Zviedrijā esoša nekustamā īpašuma.

15. Pamatojoties uz mirušā laulātās iesniegumu, mantojumu lietu tiesa 2016. gada 30. maijā izdeva valsts mantošanas apliecību, saskaņā ar kuru *L. Mahnkopf* likumiskie mantinieki ir lietas dalībnieki, kas saņem mantojumu vienādās daļās.

16. Pēc tam mirušā laulātā iesniedza iesniegumu par Eiropas mantošanas apliecības izsniegšanu. Apliecība bija vajadzīga, lai apliecinātu īpašumtiesību uz nekustamo īpašumu Zviedrijā nodošanu *L. Mahnkopf* mantiniekiem. Tomēr valsts tiesa noraidīja šo iesniegumu, jo uzskatīja, ka *BGB* 1371. panta 1. punkts attiecas uz jautājumiem par laulāto mantiskajām attiecībām, kas neietilpst Regulas Nr. 650/2012 piemērošanas jomā.

17. Mirušā laulātā pārsūdzēja šo nolēmumu iesniedzējtiesā *Kammergericht Berlin* (Berlīnes federālās zemes Augstākā tiesa, Vācija). Šajā posmā mirušā laulātā arī iesniedza iesniegumu, tikai informācijas nolūkā lūdzot norādīt Eiropas mantošanas apliecībā, ka mantojuma ¼ daļa, kas noteikta atbilstoši *BGB* 1371. panta 1. punktam, tai pienākas laulāto mantisko attiecību režīma ietvaros.

18. Iesniedzējtiesai radās šaubas par iespēju izsniegt Eiropas mantošanas apliecību atbilstoši mirušā laulātās iesniegumam.

19. Lūgumā sniegt prejudiciālu nolēmumu valsts tiesa norāda, ka *L. Mahnkopf* nav izvēlējies savam mantojumam piemērojamās tiesības. Līdz ar to saskaņā ar Regulas Nr. 650/2012 21. pantu šajā jomā ir piemērojamas Vācijas tiesības.

20. Runājot par jautājumiem, kas saistīti ar laulāto mantiskajām attiecībām, iesniedzējtiesa atgādina, ka šajā posmā vēl nav notikusi to kolīziju normu saskaņošana, kas attiecas uz laulāto mantiskajām attiecībām piemērojamajām tiesībām.

21. Līdz ar to laulāto mantiskajām attiecībām piemērojamās tiesības ir jānosaka atbilstoši valsts kolīziju normām, kas ir saistošas attiecīgās tiesas atrašanās vietas valstī. Vācijas tiesībās tie ir *Einführungsgesetz zum Bürgerlichen Gesetzbuch* (*EGBGB*; Likums par Civilkodeksa ieviešanu) 14. un 15. pants. Iesniedzējtiesa norāda, ka, pamatojoties uz šīm tiesību normām, šīs Vācijas tiesības ir mantojuma atstājēja un viņa laulātās mantiskajām attiecībām piemērojamās tiesības.

22. Lai gan Vācijas tiesības ir piemērojamās tiesības gan mantošanas lietās, gan laulāto mantiskajām attiecībām, iesniedzējtiesa uzskata, ka tādas tiesvedības ietvaros, kas attiecas uz lūgumu izsniegt Eiropas mantošanas apliecību, tādos apstākļos kā šajā lietā esošie šādas apliecības saturam un sekām varētu būt nozīmīga abu šo tiesību aktu piemērošanas jomu nodalīšana.

IV. Prejudiciālie jautājumi un tiesvedība Tiesā

23. Šādos apstākļos *Kammergericht Berlin* (Berlīnes federālās zemes Augstākā tiesa) nolēma apturēt tiesvedību un uzdot Tiesai šādus prejudiciālus jautājumus:

"1) Vai Regulas Nr. 650/2012 1. panta 1. punkts ir jāinterpretē tādējādi, ka tās darbības joma ("mirušā atstātā mantojuma mantošana") attiecas arī uz tādām valsts tiesību normām kā *BGB* 1371. panta 1. punkts, kurā regulētas mantiskās attiecības pēc viena laulātā nāves, palielinot pārdzīvojušā laulātā likumisko mantojuma daļu?

2) Ja uz pirmo jautājumu tiek sniegta noliedzoša atbilde, – vai Regulas Nr. 650/2012 68. panta l) punkts un 67. panta 1. punkts ir jāinterpretē tādējādi, ka pārdzīvojušajam laulātajam pienākošos daļu var ierakstīt pilnā apjomā Eiropas mantojuma apliecībā pat tad, ja tā ir tāda proporcija no šīs daļas, kas radusies saistībā ar pieaugumu atbilstoši tādiem noteikumiem, kas reglamentē laulāto mantiskās attiecības, kā *BGB* 1371. panta 1. punkts?

   Ja uz iepriekšējo jautājumu principā ir jāatbild noliedzoši, – vai uz to izņēmuma kārtā var tikt atbildēts apstiprinoši gadījumos, kad:

   a) mantošanas apliecība ir izdota ar mērķi apliecināt mantošanas tiesības noteiktā citā dalībvalstī uz tur esošo mirušā īpašumu un

   b) nolēmums par mantošanu (Regulas Nr. 650/2012 4. un 21. pants) un – neatkarīgi no tā, kādas kolīziju normas tiek piemērotas, – par jautājumiem, kas saistīti ar laulāto mantiskajām attiecībām, ir jāpieņem, pamatojoties uz šīs pašas valsts tiesību aktiem?

3) Ja uz pirmo un otro jautājumu ir jāatbild noliedzoši, – vai Regulas Nr. 650/2012 68. panta l) punkts ir jāinterpretē tādējādi, ka pārdzīvojušā laulātā daļa, kas ir palielināta saskaņā ar laulāto mantisko attiecību regulējumu, ņemot vērā palielinājumu, var tikt pilnībā norādīta Eiropas mantojuma apliecībā, bet tikai informatīvos nolūkos?"

24. Lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu Tiesas kancelejā ir saņemts 2016. gada 3. novembrī.

25. Rakstveida apsvērumus iesniedza pamatlietas puses, Vācijas, Beļģijas, Grieķijas, Itālijas, Spānijas un Polijas valdības, kā arī Eiropas Komisija. Vācijas, Beļģijas, Spānijas valdības un Eiropas Komisija piedalījās arī 2017. gada 4. oktobra tiesas sēdē.

V. Analīze

A. Par Regulas Nr. 650/2012 lomu Savienības tiesību aktu tiesu sadarbības civillietās jomā sistēmā

26. Regula Nr. 650/2012 ir piemērojama mantojumam, ko atstājušas personas, kas nomirušas 2015. gada 17. augustā vai pēc tam. Attiecībā uz šiem faktiskajiem apstākļiem ar šīs regulas saskaņotajām kolīziju normām ir aizstāts valsts tiesiskais regulējums, kas līdz šim būtiski atšķīrās.

27. Tādējādi Regula Nr. 650/2012 ir paredzēta, lai novērstu šķēršļus personu pārvietošanās brīvībai iekšējā tirgū. Tas atbilst Regulas Nr. 650/2012 preambulas 7. apsvēruma otrajam un trešajam teikumam, kuros ir paskaidrots, ka Eiropas tiesiskuma telpā efektīvi ir jānodrošina mantinieku un legātāru, citu mirušajam tuvu personu, kā arī mantojuma kreditoru tiesības.

28. Turklāt Regula Nr. 650/2012 attiecas uz brīvības izvēlēties piemērojamās mantojuma tiesības pieņemamību un apmēru. Līdz ar to tā ļauj iespējami pilnīgāk atspoguļot mantojuma atstājēja gribu attiecībā uz sava īpašuma likteni.

B. Par pirmo jautājumu

29. Ar pirmo prejudiciālo jautājumu iesniedzējtiesa vēlas noskaidrot, vai tāda valsts tiesību norma kā *BGB* 1371. panta 1. punkts ietilpst Regulas Nr. 650/2012 piemērošanas jomā. Šajā tiesību normā ir paredzēts, ka daļa mirušā atstātajā mantojumā, kas atbilst ¼ daļai no mantojuma un kas atbilstoši *BGB* 1931. pantam pienākas pārdzīvojušajam laulātajam, vēl tiek palielināta par ¼ daļu no mantojuma, ja laulātie ir saglabājuši laulāto mantisko attiecību režīmu, kas bijis balstīts uz laulāto mantas pieauguma kopības režīmu.

30. Iesniedzējtiesai ir radušās šaubas, vai, ņemot vērā Regulu Nr. 650/2012, minētā tiesību norma ir jāatzīst par regulējumu, kas attiecas uz "mirušā atstātā mantojuma mantošanu" šīs regulas 1. panta 1. punkta un 3. panta 1. punkta a) apakšpunkta izpratnē, vai arī tā būtu jāinterpretē kā "jautājums, kas saistīts ar laulāto mantisko attiecību regulējumu", kurš ir izslēgts no Regulas Nr. 650/2012 piemērošanas jomas (šīs regulas 1. panta 2. punkta d) apakšpunkts).

31. Ir jānorāda, ka *BGB* 1371. panta 1. punkta kvalificēšana vai nu par tādu tiesību normu, kas ietilpst mantošanai piemērojamo tiesību aktu darbības jomā, vai par tādu, kas ietilpst to tiesību aktu piemērošanas jomā, kas ir piemērojami laulāto mantiskajām attiecībām, pirms dažiem gadu desmitiem bija spraigas doktrināras diskusijas priekšmets [4]. Šī problemātika tika skarta arī tiesu nolēmumos [5].

32. Tādu kolīziju normu saskaņošana Regulā Nr. 650/2012, ar kurām atbilstoši Savienības tiesību pārākuma principam tiek izstumtas valsts kolīziju normas, tomēr nozīmē, ka šis jautājums mums būs jāizskata jaunā, līdz šim nezināmā kontekstā. Jēdzieni, ko Savienības likumdevējs ir izmantojis, lai norādītu Regulas Nr. 650/2012 piemērošanas jomu, tātad ir autonomi. Tas nozīmē, ka atbilstoši valsts kolīziju normām veiktai tādu noteikumu kā *BGB* 1371. panta 1. punkts kvalifikācijai nevar būt izšķiroša nozīme, sniedzot atbildi uz pirmo prejudiciālo jautājumu [6].

4 Laikposmā pirms Regulas Nr. 650/2012 piemērošanas sākuma datuma doktrīnā attiecībā uz valsts kolīziju normām, šķiet, dominēja uzskats, ka *BGB* 1371. panta 1. punkts ir tiesību norma, kas ir piemērojama to tiesību ietvaros, kas ir piemērojamas laulāto mantiskajām attiecībām (H. Dörner, "Internationales Erbrecht, Art. 25, 26 EGBGB", no: *Kommentar zum Bürgerlichen Gesetzbuch, Einführungsgesetz zum BGB*, Berlīne, 2007, 25. pants, 34. punkts; W. Riering, "Régime légal allemand et succession régie par la loi française", no: *Mélanges en l'honneur de Mariel Revillard*, Parīze, Editions Defrénois, 2007, 258. – 263. lpp.; D. A. Popescu, *Guide on international private law in successions matters*, Magic Print, 2014, Onesti, 18. lpp. un tajā minētā juridiskā literatūra).

5 *Oberlandesgericht Köln* (Federālās zemes Augstākā tiesa Ķelnē, Vācija) 2011. gada 5. augusta spriedumā (2 Wx 115/11, *Zeitschrift für das gesamte Familienrecht* 2012, 819) tika izklāstīts viedoklis, ka pārdzīvojušais laulātais nesaņem mantojuma daļu, pamatojoties uz *BGB* 1371. panta 1. punktu, ja laulāto mantiskajām attiecībām piemērojamās tiesības ir Vācijas tiesības, bet mantošanas lietām piemērojamās ir Turcijas tiesības. Savukārt *Oberlandesgericht München* (Federālās zemes Augstākā tiesa Minhenē, Vācija) 2012. gada 16. aprīļa spriedumā (31 Wx 45/12, *Neue Juristische Wochenschrift-Rechtsprechungs-Report* 2012, 1096) ir norādīts viedoklis, ka *BGB* 1371. panta 1. punkts ir piemērojams pilnībā, pat ja mantošanas lietām piemērojamas ir Irānas tiesības. Visbeidzot, ņemot vērā Vācijas kolīziju normas, 2015. gada 13. maija spriedumā IV ZB 30/14 (*Neue Juristische Wochenschrift* 2015, 2185) *Bundesgerichtshof* (Federālā augstākā tiesa, Vācija) nospriedza, ka *BGB* 1371. panta 1. punkts ir piemērojams kā tiesību norma, kas ir piemērojama laulāto mantiskajām attiecībām. Šajā spriedumā arī ir paskaidrots, ka pat tad, ja laulāto mantiskajām attiecībām piemērojamās tiesības ir Vācijas tiesības, bet mantošanas lietās piemērojamās tiesības ir citas valsts tiesības, pamatojoties uz *BGB* 1371. panta 1. punktu, pārdzīvojušajam laulātajam pienākas mantojuma daļa.

6 Doktrīnā nav viennozīmīga viedokļa par *BGB* 1371. panta 1. punkta kvalificēšanu saistībā ar Regulu Nr. 650/2012. Daži autori uzskata, ka šī tiesību norma ir laulāto mantiskajām attiecībām piemērojama norma (skat. juridisko literatūru, uz ko ir atsaucies A. Bonomi, "Article 1 – Champ d'application", no: A. Bonomi, P. Wautelet, no: *Le droit européen des successions, Commentaire du règlement (UE) n° 650/2012, du 4 juillet 2012*, Bruylant, Brisele, 2016, 89. lpp., kā arī A. Reis, "Succession and Family Law", no: S. Bariatti, I. Viarengo, F. C. Villata, *Towards the Entry into Force of the Succession Regulation: Building Future Uniformity upon Past Divergencies*, JUST/2013/JCIV/AG/4666, 45. lpp.), lai gan citi atbalsta tās kvalificēšanu kā mantošanas lietām piemērojamu normu (P. Lagarde, (Heinrich) Dörner, "Einführungsgesetz zum Bürgerlichen Gesetzbuche/IPR. Art. 25, 26 EGBGB. Anhang zu Art. 25 f EGBGB: Ausländische Rechte", no: *Revue critique de droit international privé*, 1996, 389. lpp.; M. Margoński, "Anmerkung zum Vorlagebeschluss des Kammergerichts an den EuGH vom 25. Oktober 2016, 6 W 80/16 in der Rs. C-558/16, Mahnkopf", no: *Zeitschrift für Erbrecht und Vermögensnachfolge*, 4. izd., 2017, 212. un 213. lpp.).

1. Ievada apsvērumi

a) Lietas dalībnieku nostājas

1) Argumenti par BGB 1371. panta 1. punkta kvalificēšanu par tiesību normu, kas ietilpst mantošanas lietām piemērojamo tiesību darbības jomā

33. Grieķijas valdības nostāja ir tāda, ka daļa, kas pienākas pārdzīvojušajam laulātajam, saistībā ar laulāto mantisko attiecību izbeigšanos ir jānorāda Eiropas mantošanas apliecībā, jo šai apliecībai ir jāatspoguļo mantinieka faktiskā daļa mantojumā. Tātad, tā kā šī daļa ir jānorāda Eiropas mantošanas apliecībā, Grieķijas valdība uzskata, ka *BGB* 1371. pants ir jāatzīst par tiesisko regulējumu, kas ietilpst Regulas Nr. 650/2012 piemērošanas jomā.

34. Itālijas valdība uzskata, ka, tā kā *BGB* 1371. panta piemērošana ir atkarīga no laulātā nāves, tā ir tiesību norma, kas ietilpst mantošanas lietām piemērojamo tiesību darbības jomā. Šīs nostājas pamatojumam Itālijas valdība papildus atsaucas uz Regulas Nr. 650/2012 preambulas 9. apsvērumu ("šīs regulas darbības jomai būtu jāietver visi mirušā atstātā mantojuma mantošanas civiltiesiskie aspekti"), kā arī uz tās 23. panta 2. punkta b) apakšpunktu, kurā ir noteikts, ka mantojumam piemērojamo tiesību aktu darbības joma ietver "to, kā noteikt labuma guvējus, to attiecīgās daļas un saistības, ko tiem varētu būt noteicis mirušais, un to, kā noteikt citas mantošanas tiesības, tostarp pārdzīvojušā laulātā vai partnera mantošanas tiesības".

35. Līdzīga nostāja ir Polijas valdībai, kas norāda, ka laulāto mantas vērtības pieauguma izlīdzināšanas gadījumā runa ir par noteikta veida mantas un tiesību nodošanu, palielinot likumisko mantojuma daļu. Šī nodošana notiek tikai viena laulātā nāves gadījumā. Polijas valdība turklāt veic detalizētu *BGB* 1371. panta 1. punktā reglamentētā institūta un tā funkciju Vācijas tiesībās analīzi. Polijas valdība it īpaši vērš uzmanību uz to, ka *BGB* 1371. panta 1. punkts ir jāpiemēro kopsakarā ar *BGB* 1931. panta 1. un 3. punktu, ka attiecībā uz to nav šaubu, ka šī tiesību norma ietilpst mantošanas lietām piemērojamo tiesību darbības jomā, un ka tajā ir tieša atsauce uz *BGB* 1371. pantu. Turklāt *BGB* 1371. pants ir piemērojams tikai situācijā, kad mantiskās attiecības izbeidzas viena laulātā nāves gadījumā, nevis tad, ja mantiskās attiecības izbeidzas citu iemeslu dēļ. Visbeidzot, Polijas valdības skatījumā, ņemot vērā *BGB* 1938. pantu, pastāv iespēja testamentā izslēgt *BGB* 1371. panta 1. punkta piemērojamību.

2) Argumenti pret BGB 1371. panta 1. punkta kvalificēšanu par tiesību normu, kas ietilpst mantošanas lietām piemērojamo tiesību darbības jomā

36. Vācijas valdība, šajā saistībā izsakot Polijas valdības uzskatam līdzīgu viedokli, lai gan nonākdama pie atšķirīgiem secinājumiem, ieņem nostāju, ka, lai atbildētu uz pirmo prejudiciālo jautājumu, ir jāizvērtē, vai *BGB* 1371. panta 1. punkta mērķis attiecas uz "mantošanu" Regulas Nr. 650/2012 1. panta 1. punkta izpratnē vai arī uz "laulāto mantiskajām attiecībām" šīs regulas 1. panta 2. punkta d) apakšpunkta izpratnē. Šajā kontekstā Vācijas valdība norāda, ka *BGB* 1371. panta 1. punkta mērķis ir veikt no laulāto mantiskajām attiecībām izrietošo norēķināšanos un līdz ar to tā ir tiesību norma, kas ietilpst laulāto mantiskajām attiecībām piemērojamo tiesību darbības jomā. Tādēļ tam, ka tas notiek, nosakot pārdzīvojušā laulātā daļu mantojumā, ir mērķis tikai vienkāršot norēķināšanos mantinieku starpā.

37. Komisija – līdzīgi kā Vācijas valdība – piedāvā izskatāmajai situācijai izmantot funkcionālu pieeju, kas ir balstīta uz minētās tiesību normas mērķa noteikšanu valsts tiesībās. Komisija norāda, ka laulāto mantas pieauguma kopības režīma gadījumā attiecīgā izlīdzināšana notiek tikai brīdī, kad šīs mantiskās attiecības izbeidzas. Tādēļ šīs tiesību normas mērķis esot nevis mantojuma atstājēja mantas dalīšana starp viņa tuviniekiem, bet drīzāk norēķināšanās mantojuma atstājēja nāves dēļ, kas ir viens no notikumiem, kuru rezultātā izbeidzas laulāto mantiskās attiecības.

38. Beļģijas valdība arī piedāvā uz pirmo prejudiciālo jautājumu atbildēt noraidoši. Šīs nostājas pamatojumam Beļģijas valdība norāda, ka laulāto mantiskās attiecības rada sekas ne tikai laulības laikā, bet arī pēc tās izbeigšanās, tostarp gadījumā, ja tas notiek viena laulātā nāves gadījumā.

39. Savukārt Spānijas valdība apgalvo, ka Regulas Nr. 650/2012 preambulas 11. un 12. apsvērums neatstājot vietas nekādām šaubām par šīs regulas piemērošanas jomu, jo tajos no šīs jomas ir izslēgti ar laulāto mantiskajām attiecībām saistītie jautājumi.

b) Laulāto mantas pieauguma kopības režīms Vācijas tiesībās

40. Pirms turpmākās analīzes veikšanas gribētu īsi raksturot Vācijas tiesisko regulējumu, uz kuru attiecas lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu. Uzskatu, ka tas Tiesai ļaus pilnīgi izvērtēt šīs tiesvedības pamatā esošo jautājumu. Turklāt uz šiem apsvērumiem atsaukšos tālākajā šo secinājumu daļā.

41. Likumiskais laulāto mantisko attiecību režīms Vācijas tiesībās ir laulāto mantas šķirtība ar pieauguma izlīdzināšanu, ko Vācijas likumdevējs burtiski ir aprakstījis kā "ar pieaugumu ierobežotu kopību" (*Zugewinngemeinschaft*). Tomēr nebūtu jārodas šaubām, ka šajā gadījumā runa ir par režīmu, kas ir balstīts uz laulāto mantas šķirtību. Katrs laulātais saglabā savu atsevišķo īpašumu, un līdz ar to tajā nav izdalāma atsevišķa īpašuma masa, kas varētu veidot kopīpašumu.

42. Ja šis režīms beidzas abu laulāto dzīves laikā, galvenokārt šķiršanās dēļ, paliek iespēja veikt norēķināšanos, kuras mērķis ir tādas mantas vērtības palielinājuma starpības izlīdzināšana, kas radusies laulātajiem mantisko attiecību laikā. Veicot šajā ziņā vajadzīgo vienkāršošanu, var pieņemt, ka šāda veida gadījumos norēķināšanās laulāto starpā tiek veikta turpinājumā aprakstītajā veidā [7].

43. Vispirms ir jāaprēķina starpība starp katra laulātā īpašuma vērtību laulāto mantisko attiecību izbeigšanās brīdī un šo īpašumu vērtību šo attiecību izveidošanās brīdī. Šo matemātisko darbību rezultātā tiek noteikti divi lielumi, kas parāda katra laulātā īpašuma vērtības palielināšanos laulāto mantisko attiecību ilgšanas laikā. Nākamais solis ir šādi iegūtu summu salīdzināšana. Ja viena no tām būs lielāka par otro, tad laulātais, kura īpašuma vērtība laulāto mantisko attiecību laikā ir pieaugusi mazāk, var prasīt samaksāt pusi no starpības starp abu laulāto īpašumu vērtības pieaugumiem (*BGB* 1378. panta 1. punkts).

44. Ir jānorāda, ka, lai veiktu norēķināšanos, ir vajadzīga informācija, kas ļauj noteikt laulāto mantas pieaugumu starpību. Šim nolūkam Vācijas tiesībās ir paredzēta iespēja veikt dokumentāro pārbaudi par īpašuma stāvokli brīdī, kad ticis izveidots laulāto mantas pieauguma kopības režīms (*BGB* 1377. pants). Turklāt pēc laulāto mantisko attiecību izbeigšanās, kā arī gadījumā, ja tiesai ir lūgts šķirt laulību, atzīt laulības neesamību vai ātrāk izlīdzināt mantas vērtības pieaugumu, katrs laulātais var lūgt atklāt informāciju par laulātā mantisko stāvokli, kurai ir nozīme mantas vērtības pieauguma izlīdzināšanai (*BGB* 1379. pants).

45. Tomēr iepriekš minētie noteikumi par norēķināšanos principā nav piemērojami, ja laulāto mantiskās attiecības izbeidzas viena laulātā nāves dēļ.

7 Szerzej D. Martiny, N. Dethloff, *Property relationship between spouses – Germany*, 2008. gada augusts.

46. Saskaņā ar vispārīgajiem likumiskās mantošanas noteikumiem *BGB* 1931. panta 1. punkta pirmajā teikumā papildus pirmās pakāpes radiniekiem arī pārdzīvojušajam laulātajam pienākas ¼ daļa no mantojuma. Turklāt *BGB* 1931. panta 3. punktā ir paredzēts, ka likumiskā mantojuma piešķiršana nav pretrunā *BGB* 1371. pantam. Tādējādi pārdzīvojušais laulātais, kurš manto kopā ar pirmās pakāpes radiniekiem, pamatojoties uz *BGB* 1931. panta 1. punkta pirmo teikumu, ir tiesīgs saņemt ¼ daļu no mantojuma un vēl ¼ no mantojuma – pamatojoties uz *BGB* 1371. panta 1. punktu.

47. Šis risinājums ļauj vienkāršot norēķināšanos starp pārdzīvojušo laulāto un pārējiem mirušā mantiniekiem. Tas attiecīgās personas atbrīvo no rūpīga pienākuma pierādīt katra laulātā īpašuma vērtības pieauguma apmēru. Tas varētu būt apgrūtināti mantojuma atstājēja nāves dēļ. Turklāt tas varētu kļūt par nevēlamu mirušā radinieku savstarpējo konfliktu iemeslu.

48. Dažkārt vēl tiek vērsta uzmanība uz to, ka atteikšanās no vajadzības pierādīt, vai mantas vērtības pieaugums faktiski ir radies, un atzīšana, ka pārdzīvojušajam laulātajam pienākas ceturtā daļa no mantojuma, ir īpaša "prēmija" laulātajiem, kas nav šķīrušies laulāto dzīves laikā [8]. Proti, ir jāatceras, ka ¼ daļa no mantojuma pienākas pārdzīvojušajam laulātajam pat tad, ja šāda mantas vērtības pieauguma vispār nav bijis. Tā tiek aprēķināta kā proporcija no mantojuma daļas, nevis kā proporcija no viena laulātā mantas vērtības pieauguma. Pārdzīvojušais laulātais, pamatojoties uz *BGB* 1371. panta 1. punktu, tātad var saņemt vairāk nekā tam pienāktos mantas vērtības pieaugumu matemātiskas izlīdzināšanas rezultātā. Tomēr nav izslēdzama arī pretēja situācija, kurā mantas vērtības pieaugumu matemātiska izlīdzināšana būtu izdevīgāka pārdzīvojušajam laulātajam.

49. Tomēr tas nav vienīgais laulāto mantisko attiecību norēķināšanās veids pēc viena laulātā nāves. Vācijas tiesībās dažos gadījumos ir pieļauta laulāto mantas vērtības pieauguma matemātiskas izlīdzināšanas veikšana.

50. Pirmkārt, ja pārdzīvojušais laulātais nav mirušā laulātā mantinieks vai legātārs, ir piemērojams *BGB* 1371. panta 2. punkts. Laulātais tad var lūgt matemātiski izlīdzināt laulāto mantas vērtības pieaugumu. Papildus tiesībām lūgt matemātiski izlīdzināt laulāto mantas vērtības pieaugumu pārdzīvojušajam laulātajam, pamatojoties uz *BGB* 2303. panta 2. punkta pirmo teikumu, ir tiesības lūgt mantojuma neatņemamo daļu, kas tiek aprēķināta, pamatojoties uz daļu, kāda šim laulātajam pienāktos, ja tam, pamatojoties uz *BGB* 1931. pantu, pienāktos likumiskā mantošana.

51. Otrkārt, līdzīga ir pārdzīvojušā laulātā situācija, kad viņš noraida mirušā atstāto mantojumu. Tad viņš var lūgt matemātiski izlīdzināt laulāto mantas vērtības pieaugumu, kā arī mantojuma neatņemamo daļu (*BGB* 1371. panta 3. punkts), lai gan, pamatojoties uz Vācijas tiesībām, mantojuma saņēmējam, kurš atsakās no mantojuma, principā nepienākas tiesības uz mantojuma daļu.

52. Dažkārt doktrīnā tiek minēts trešais, tiesību normās neregulētais gadījums, kurā *BGB* 1371. panta 1. punkts netiek piemērots, izņemot gadījumu, ja laulāto mantiskās attiecības izbeidzas viena laulātā nāves dēļ. Tas attiecas uz situācijām, kurās potenciālais mantojuma atstājējs veic testamentāros rīkojumus par labu otrajam laulātajam [9].

53. Gan mantojuma atstājējs, gan pārdzīvojušais laulātais tātad var vienpusēji izslēgt *BGB* 1371. panta 1. punkta piemērošanu. Principā tie to dara, izmantojot klasiskos mantošanas tiesību instrumentus. Pārdzīvojušais laulātais var atteikties no mantojuma, bet mantojuma atstājējs šo laulāto var atstumt no mantojuma ar pēdējās gribas rīkojumu.

8 G. A. L. Droz, Les régimes matrimoniaux en droit international privé comparé, *Recueil des cours de l'Académie de la Haye*, 143. sējums, 1974, 98. lpp.

9 Vācijas doktrīnā šajā jautājumā uzskatus norādījis R. Zimmermann, "Intestate Succession in Germany", no: K. G. C. Reid, M. de Waal, R. Zimmermann, *Comparative Succession Law. Volume II. Intestate Succession*, Oxford University Press, Oksforda, 2015, 213. lpp.

c) Mantošanas lietām piemērojamo tiesību aktu un tiesību aktu, kas ir piemērojami laulāto mantiskajām attiecībām, piemērošanas jomu nodalīšana – vispārīgi apsvērumi

1) Par tiesību, kas ir piemērojamas mantošanas lietām, un tiesību, kas ir piemērojamas laulāto mantiskajām attiecībām, savstarpējas saistības neesamību

54. Konkrēto valstu tiesībās tiek pieņemti dažādi risinājumi, lai nodrošinātu pārdzīvojušā laulātā intereses pēc otra laulātā nāves. Daži likumdevēji šim nolūkam izmanto mantošanas tiesībām raksturīgos instrumentus, dodot priekšroku pārdzīvojušajam laulātajam salīdzinājumā ar citiem mantiniekiem. Citi balstās uz risinājumiem, kas attiecas uz laulāto mantiskajām attiecībām, vienlaikus norādot laulāto kā mantinieku vai ierobežojot viņa mantošanas tiesības [10].

55. Tomēr ir grūti atrast piemērus kādam no šiem paraugiem tā tīrajā formā. Biežāk mēs sastopamies ar jauktu paraugu, kurā rūpes par pārdzīvojušā laulātā mantisko interešu aizsardzību tiek īstenotas ar virkni savstarpēji saistītu risinājumu, kas izriet gan no mantošanas tiesībām, gan no laulāto mantisko attiecību tiesībām. Šiem elementiem principā būtu jāveido kopīga sistēma, saglabājot vēlamā līdzsvarā pārdzīvojušā laulātā, pārējo mantinieku un legātāru, kā arī kreditoru intereses.

56. Situācijās, kurās parādās saistība ar vairāk nekā vienas valsts tiesībām, mantošanas lietām piemērojamās tiesības, kā arī laulāto mantiskajām attiecībām piemērojamās tiesības tiek noteiktas atbilstoši dažādām kolīziju normām. Tādēļ piemērojamo tiesību meklēšanas, pamatojoties uz kolīziju normām, rezultātā var tikt noteiktas tiesību normas, kas izriet no divām dažādām tiesību sistēmām. Šiem risinājumiem nav jābūt savstarpēji saistītiem. Tas var būt iemesls dažādiem sarežģījumiem.

57. Piemēram, mantošanas lietām piemērojamās tiesības var būt vērstas uz to, lai, izmantojot tiesību normas par laulāto mantiskajām attiecībām, aizsargātu laulātā mantiskās intereses, bet laulāto mantiskajām attiecībām piemērojamajās tiesībās šim nolūkam var tikt izmantoti mantošanas tiesību instrumenti.

58. Tāpat ir jārēķinās ar pretēju situāciju, kurā, pateicoties atsevišķo risinājumu apkopojumam, var nesamērīgi tikt dota priekšrocība pārdzīvojušajam laulātajam. Šāds gadījums ir tad, ja mantošanas tiesību aktu lomā ir piemērojamas speciālās tiesības, kas aizsargā pārdzīvojušo laulāto, kurš izmanto mantošanas tiesību mehānismus, bet laulāto mantiskajām attiecībām piemērojamo tiesību aktu lomā – tiesības, kas šim laulātajam nodrošina īpašas privilēģijas saistībā ar norēķināšanos, kura attiecas uz šo attiecību izbeigšanos.

2) Kvalifikācija

59. Neērtības, kas izriet no vienlaicīgas no dažādām tiesību sistēmām izrietošu normu piemērošanas, var tikt ierobežotas, pateicoties kvalifikācijas (“qualification”, “Qualifikation”, “characterisation”) līdzekļiem. Runa šeit ir par tādu jēdzienu interpretāciju, kas ir izmantoti atsevišķo kolīziju normu izstrādāšanas ietvaros, lai noteiktu to piemērošanas nosacījumus.

60. Tā kā kolīziju normas veido noteiktu sistēmu, kvalificēšana ir jāveic tā, lai atsevišķo kolīziju normu tvērumi nepārklātos.

10 E. D. Graue, “The Rights of Surviving Spouses under Private International Law”, *The American Journal of Comparative Law*, 15. sēj., 1966-1967, 164. un 165. lpp.

61. Tomēr ne vienmēr ar kvalificēšanas palīdzību var tikt panākti apmierinoši rezultāti. It īpaši šādi ir grūti atrisināt problēmas, kas ir saistītas ar mantošanas lietām piemērojamo tiesību normu nodalīšanu no laulāto mantiskajām attiecībām piemērojamajām tiesību normām [11].

3) Pielāgošana starptautiskajās privāttiesībās

62. Tomēr kvalifikācijas līdzekļu trūkumi var tikt novērsti, izmantojot citu vispārīgu starptautisko privāttiesību institūtu, proti, tā saukto pielāgošanu (*adaptation*, *Anpassung*). Pielāgošanas mērķis ir saistības starp tādām materiāltiesiskajām tiesību normām neesamības novēršana, kuras izriet no dažādām tiesību sistēmām un ir piemērojamas kā savstarpēji saistītu jautājumu vērtējumam piemērojamās tiesības.

63. Lai arī pielāgošanas mērķis, šķiet, ir skaidri noteikts, ir grūti uzreiz formulēt kādus ieteikumus, kā šī pielāgošana būtu jāveic. Katrā ziņā pielāgošanas līdzekļi var tikt īstenoti, pamatojoties uz kolīziju normām, no jauna nosakot to piemērošanas jomu tā, lai novērstu pretrunas un lai atrisinātu lietu, balstoties uz vienām piemērojamajām tiesībām [12], proti, pamatojoties uz materiāltiesiskajām tiesību normām, izdarot grozījumus savstarpējā pretrunā esošajās tiesību normās. Galējā versijā tādējādi tiks veikta īpatnēja divu tiesību sistēmu sintēze [13].

64. Apsvērumiem par pielāgošanas līdzekļiem patiesībā nav noteicošas nozīmes atbildes uz prejudiciālajiem jautājumiem sniegšanai. Šajā lietā par tiesību, kas ir piemērojamas mantošanas lietām, un tiesību, kas ir piemērojamas laulāto mantiskajām attiecībām, savstarpējas saistības neesamību nevar būt runas. Abos šajos gadījumos ir piemērojamas Vācijas tiesības.

65. Tomēr mani apsvērumi ir tik būtiski, ka citos faktiskajos apstākļos, nevis tajos, par kuriem ir runa valsts tiesā norisošajā tiesvedībā, tiem var būt liela nozīme. Uzskatu, ka, atbildot uz prejudiciālajiem jautājumiem, Tiesai ir jāņem vērā sekas, kas izriet no noteikta risinājuma pieņemšanas šajā tiesvedībā. Tiesas spriedums, neapšaubāmi, būtiski ietekmēs Regulas Nr. 650/2012 piemērošanas praksi valstu tiesās citos situāciju kontekstos.

66. Vienlaikus vēlētos norādīt, ka – neatkarīgi no tā, kā Tiesa kvalificēs *BGB* 1371. panta 1. punktu, – tas pilnībā neizslēgs pielāgošanas līdzekļu izmantošanas vajadzību. Neatkarīgi no tā, vai atzīsim, ka *BGB* 1371. panta 1. punkts pieder mantošanas tiesību aktiem, vai arī, ka tas pieder laulāto mantiskās attiecības reglamentējošajiem tiesību aktiem, dažos gadījumos var izrādīties, ka tā rezultātā tiks sniegtas pārmērīgas priekšrocības vai pārmērīgi tiks kaitēts pārdzīvojušajam laulātajam. Tad var būt jāveic pielāgošana, kuras metode acīmredzami būs atkarīga no konkrētajiem faktiskajiem apstākļiem.

67. Tagad, kad esmu sniedzis ievada apsvērumus par *BGB* 1371. panta 1. punktu un par vispārīgajiem starptautisko privāttiesību jautājumiem par kvalifikāciju, varu analizēt pirmo prejudiciālo jautājumu.

11 Skat. Ch. Kohler, "L'autonomie de la volonté en droit international privé", *Recueil des Cours de l'Académie de la Haye*, 359. sējums, 2013, 443. lpp.

12 Piemēram, ja laulāto mantiskajām attiecībām piemērojamās tiesības aizsargā pārdzīvojušo laulāto ar mantošanas tiesību normu palīdzību, bet mantošanas lietām piemērojamajās tiesībās šajā nolūkā tiek izmantoti noteikumi par laulāto mantiskajām attiecībām, tad – atbilstoši dažu autoru viedoklim – jautājumi par norēķināšanos ar mantu laulāto starpā ir jārisina atbilstoši tām tiesībām, kas attiecas uz mantošanas lietām. Tā laikposmā pirms Regulas Nr. 650/2012 piemērošanas sākuma uzskatīja A. Bucher, "La dimension sociale du droit international privé. Cours général", *Recueil des Cours de l'Académie de la Haye*, 341. sēj., 2010, 243. lpp.

13 Laikposmā pirms Regulas Nr. 650/2012 piemērošanas sākuma dažkārt tika apgalvots, ka, ja laulāto mantiskajām attiecībām piemērojamās tiesības ir Vācijas tiesības, bet citas tiesības reglamentē mantošanas lietas, tad *BGB* 1371. panta 1. punkts nav piemērojams. Šādā gadījumā ir jāpiemēro *BGB* 1371. panta 2. punkts un ir jāveic laulāto mantas vērtības pieauguma matemātiska izlīdzināšana atbilstoši principiem, kas ir saistoši šķiršanās gadījumā (G. A. L. Droz, "Les régimes matrimoniaux en droit international privé comparé", *Recueil des cours de l'Académie de la Haye*, 143. sēj., 1974, 98. lpp.; M. Coester, "International Aspects of German Estate Law", *Loyola of Los Angeles International and Comparative Law Review*, 53. sēj., 1981, 66. lpp.). Šis viedoklis principā liek nonākt pie nostājas, ka *BGB* 1371. panta 2. punkta formulējums "pārdzīvojušais laulātais nav mantinieks" ir jālasa: "pārdzīvojušais laulātais nav likumiskais mantinieks atbilstoši Vācijas tiesībām" (E. D. Graue, no: *Comparative law of matrimonial property: a Symposium at the International Faculty of Comparative Law at Luxembourg on the laws of Belgium, England, France, Germany, Italy and the Netherlands*, (izd.) A. Kiralfy, A. W. Sijthoff, Leidene, 1972, 144. lpp.).

2. Tiesību, kas ir piemērojamas mantošanas lietām, un tiesību, kas ir piemērojamas laulāto mantiskajām attiecībām, piemērošanas jomu nodalīšana saistībā ar BGB 1371. panta 1. punktu

a) Regulas Nr. 650/2012 un Regulas 2016/1103 piemērošanas jomu nodalīšana

68. Regulas Nr. 650/2012 piemērošanas joma ir norādīta pozitīvā formā tās 1. panta 1. punktā. Saskaņā ar šo tiesību normu šī regula ir piemērojama "mirušo atstātā mantojuma mantošanai". Savukārt Regulas Nr. 650/2012 3. panta 1. punktā ir noteikts, ka jēdziens "mantošana" nozīmē mirušā atstātā mantojuma mantošanu un aptver visus mantas, tiesību un saistību nodošanas veidus nāves gadījumā.

69. Savukārt negatīvā formā Regulas Nr. 650/2012 piemērošanas joma ir norādīta tās 1. panta 2. punktā. Regulas Nr. 650/2012 1. panta 2. punkta d) apakšpunktā ir noteikts, ka no šīs regulas darbības jomas ir izslēgti "jautājumi, kas saistīti ar laulāto mantisko attiecību regulējumu un mantisko attiecību regulējumu attiecībās, kuru ietekmi saskaņā ar šādām attiecībām piemērojamiem tiesību aktiem uzskata par pielīdzināmu laulības ietekmei".

70. Tomēr Regulā Nr. 650/2012 nav īpašu norāžu par "jautājumu, kas saistīti ar laulāto mantisko attiecību regulējumu" jēdziena interpretāciju.

71. Pamatojoties uz LESD 81. pantu, Savienības likumdevējs ir pieņēmis ne tikai Regulu Nr. 650/2012. Saistībā ar saskaņotu kolīziju normu neesamību attiecībā uz laulāto mantiskajām attiecībām piemērojamiem tiesību aktiem Savienības likumdevējs, pamatojoties uz LESD 81. panta 3. punktu, ir pieņēmis arī Padomes 2016. gada 24. jūnija Regulu (ES) 2016/1103, ar ko īsteno ciešāku sadarbību attiecībā uz jurisdikciju, piemērojamiem tiesību aktiem un nolēmumu atzīšanu un izpildi laulāto mantisko attiecību jomā [14]. Regula 2016/1103 principā būs piemērojama no 2019. gada 29. janvāra (šīs regulas 70. panta 2. punkta otrais teikums).

72. Regulai Nr. 650/2012 un Regulai 2016/1103 būtu vienai otru jāpapildina, un to piemērošanas jomām nebūtu jāpārklājas. Jautājumi, kas ietilpst Regulas 2016/1103 piemērošanas jomā, līdz ar to ir izslēgti no Regulas Nr. 650/2012 piemērošanas jomas, ciktāl tie attiecas uz laulāto mantiskajām attiecībām. Savukārt ar mantošanu saistītie jautājumi ir izslēgti no Regulas 2016/1103 piemērošanas jomas [15].

73. Turklāt Regulas Nr. 650/2012 piemērošanas joma nevar būt atšķirīga atkarībā no tā, vai šo regulu piemēros to dalībvalstu tiesu iestādes, kas piedalās ciešākā sadarbībā saistībā ar Regulu 2016/1103. Tāpat nav nozīmes tam, ka šobrīd Regula 2016/1103 vēl nav piemērojama. Galu galā līdz ar tās piemērošanas uzsākšanas datumu nemainīsies Regulas Nr. 650/2012 piemērošanas joma.

74. Regulas 2016/1103 piemērošanas joma ir noteikta tās 1. panta 1. punktā, saskaņā ar kuru šī regula ir piemērojama "laulāto mantiskajām attiecībām". Regulas 2016/1103 preambulas 18. apsvērumā ir paskaidrots, ka šīs regulas darbības jomā būtu jāiekļauj visi laulāto mantisko attiecību civiltiesību aspekti, tostarp saistībā ar "mantisko attiecību izbeigšanu, jo īpaši sakarā ar [..] viena laulātā nāvi".

14 OV 2016, L 183, 1. lpp.

15 Līdzīgi, saistībā ar Padomes 2003. gada 27. novembra Regulas (EK) Nr. 2201/2003 par jurisdikciju un spriedumu atzīšanu laulības lietās un lietās par vecāku atbildību un par Regulas (EK) Nr. 1347/2000 atcelšanu (OV 2003, L 338, 1. lpp., Īpašais izdevums latviešu valodā: 19. nodaļa, 6. sējums, 243. lpp.) un Regulas Nr. 650/2012 piemērošanas jomu nodalīšanu skat. ģenerāladvokātes J. Kokotes [*J. Kokott*] secinājumus lietā *Matoušková* (C-404/14, EU:C:2015:428, 31. punkts). Analoģisks uzskats bija Tiesai spriedumā minētajā lietā, kurā tā norādīja, ka savā judikatūrā tā cenšas izvairīties no jebkādas šajos tiesību aktos paredzēto noteikumu tvēruma pārklāšanās, kā arī no jebkādām juridiskām nepilnībām. Skat. spriedumu, 2015. gada 6. oktobris, *Matoušková* (C-404/14, EU:C:2015:653, 34. punkts un tajā minētā judikatūra).

75. Tomēr saskaņā ar Regulas 2016/1103 1. panta 2. punkta d) apakšpunktu no šīs regulas piemērošanas jomas ir izslēgta "miruša laulātā atstātā mantojuma mantošana". Tas ir apstiprināts Regulas 2016/1103 preambulas 22. apsvērumā, saskaņā ar kuru jautājumi par mirušā laulātā atstātā mantojuma mantošanu ir reglamentēti Regulā Nr. 650/2012, tāpēc tie ir jāizslēdz no šīs regulas piemērošanas jomas.

76. Turpmākās norādes par abu regulu piemērošanas jomām ir sniegtas noteikumos, kas ietilpst to piemērojamo tiesību aktu darbības jomā, kas tiek noteikti, pamatojoties uz šajās regulās iekļautajām kolīziju normām. Regulas 2016/1103 27. panta e) punktā ir noteikts, ka laulāto mantiskajām attiecībām piemērojamie tiesību akti tostarp reglamentē "laulāto mantisko attiecību izbeigšanu un īpašuma sadalīšanu, izdalīšanu vai tā likvidāciju". Savukārt saskaņā ar Regulas Nr. 650/2012 23. panta 2. punkta b) apakšpunktu "to, kā noteikt labuma guvējus, to attiecīgās daļas un saistības, ko tiem varētu būt noteicis mirušais, un to, kā noteikt citas mantošanas tiesības, tostarp pārdzīvojušā laulātā vai partnera mantošanas tiesības", reglamentē tiesības, kas atbilstoši šīs regulas kolīziju normām tiek noteiktas kā piemērojamās tiesības.

77. Tādēļ uzskatu, ka Regula 2016/1103 būs piemērojama jautājumiem, kas tostarp ir saistīti ar noteikšanu, kādas īpašumtiesības ietilpst mantojumā, nevis vērtējumam par pārdzīvojušā laulātā tiesībām attiecībā uz to, kas jau ietilpst mantojuma sastāvā. Piemēram, ja laulātos ir saistījis režīms, kas balstīts uz mantas kopību, tad, pamatojoties uz tiesībām, kas noteiktas ar Regulas 2016/1103 tiesību normu starpniecību, ir jānosaka, vai laulības laikā iegūtā kustamā manta ir kopīpašuma daļa un kuram laulātajam tā pienākas pēc šī režīma izbeigšanās.

78. *BGB* 1371. panta 1. punkts neattiecas uz mantas daļu sadali starp laulātajiem, bet gan uz jautājumiem par pārdzīvojušā laulātā tiesībām uz tām daļām, kas jau ir ieskaitītas mantojumā. Tātad tas būtu arguments par labu apgalvojumam, ka tāda tiesību norma kā *BGB* 1371. panta 1. punkts – kā jautājums, kas ir saistīts ar "miruša laulātā atstātā mantojuma mantošanu" Regulas 2016/1103 1. panta 2. punkta d) apakšpunkta un šīs regulas preambulas 22. apsvēruma izpratnē, – nav tiesību norma, kas ietilpst laulāto mantiskās attiecības reglamentējošo tiesību aktu piemērošanas jomā.

79. Iepriekš piedāvātie risinājumi var būt norāde par to, ka daļa, kas, pamatojoties uz *BGB* 1371. panta 1. punktu, pienākas pārdzīvojušajam laulātajam, ir jāinterpretē kā jautājums, kas ietilpst nevis Regulas 2016/1103 piemērošanas jomā, bet gan Regulas Nr. 650/2012 piemērošanas jomā.

b) Daļas, kas, pamatojoties uz BGB 1371. panta 1. punktu, pienākas pārdzīvojušajam laulātajam, kvalifikācija šīs tiesību normas mērķa gaismā

1) Ievada apsvērumi

80. Vācijas un Beļģijas valdības, kā arī Komisija savos rakstveida apsvērumos norāda, ka, atbildot uz pirmo prejudiciālo jautājumu, ir jāanalizē *BGB* 1371. panta 1. punkts un jānosaka šīs tiesību normas mērķis. Uz šāda pamata tad ir jāizvērtē, vai runa ir par noteikumu, kas ietilpst laulāto mantiskajām attiecībām piemērojamo tiesību aktu darbības jomā, vai par tādu, kas ietilpst mantošanas lietām piemērojamo tiesību aktu darbības jomā. Šādu pieeju atbalsta arī Polijas valdība, tomēr tā šajā saistībā formulē atšķirīgu gala piedāvājumu.

81. Atbalstu uzskatu, saskaņā ar kuru minētās tiesību normas interpretācija nevar tikt veikta atrauti no šīs tiesību normas funkcijas. Doktrīnā tiek apgalvots, ka regulējums, kura mērķis ir mirušā atstātās mantas sadale, ietilpst mantošanas lietām piemērojamo tiesību aktu darbības jomā. Tātad, ja runa ir par tiesisko regulējumu, kas attiecas uz pārdzīvojušā laulātā tiesībām, kuras izriet no viņa daļas mantas

vērtības palielinājumā, ir piemērojamas tiesības, kas attiecas uz laulāto mantiskajām attiecībām [16].

82. Šķiet, ka, šajā lietā izskatot kolīzijas tiesību jautājumus, ir sīkāk jāizskata līdzšinējā Tiesas judikatūra par tiesisko regulējumu par tiesu sadarbību civillietās. Arī tajā Tiesa atsaucās uz konkrēto tiesību institūtu funkciju, tostarp, lai noteiktu atsevišķu jurisdikcijas noteikumu piemērošanas jomu.

2) Jēdziena "laulāto mantiskās attiecības" interpretācija Tiesas judikatūrā jurisdikcijas normu gaismā

83. Savā judikatūrā Tiesa ir daudz pievērsusi uzmanību Briseles konvencijas [17] 1. panta otrās daļas 1. punkta interpretācijai, kurā no konvencijas piemērošanas jomas tika izslēgti jautājumi, kas skar "laulāto mantiskās attiecības" (*les régimes matrimoniaux*).

84. Spriedumā *de Cavel* [18] Tiesa paskaidroja, ka jautājumu, kas skar "laulāto mantiskās attiecības", izslēgšana no Briseles konvencijas 1. panta otrās daļas 1. punkta attiecas ne tikai uz tām laulāto mantiskajām attiecībām, kas ir paredzētas valsts tiesībās, bet uz "visām mantiskajām attiecībām, kas tieši izriet no laulības vai tās izbeigšanas". Tiesa tomēr neizskatīja gadījumu, kad laulāto mantisko attiecību izbeigšanās iemesls būtu viena laulātā nāve. Minētajā lietā lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu attiecās uz šķiršanās procesu.

85. Uz šajā judikatūrā norādīto nostāju Tiesa no jauna atsaucās spriedumā *W.* [19]. Pamatlieta attiecās uz viena laulātā iesniegumu par tāda kodicila izsniegšanu, ko ieguvis otrs laulātais, kurš vēlējies ar tā palīdzību pierādīt, ka otrs laulātais ir nepareizi valdījis pār tā īpašumu. Iesniedzējtiesa vērsās Tiesā tostarp, lūdzot interpretēt Briseles konvencijas 1. panta otrās daļas 1. punktu tiktāl, ciktāl šī tiesību norma attiecas uz "testamentu un mantošanas" (pirmais prejudiciālais jautājums) un "laulāto mantisko attiecību" (otrais prejudiciālais jautājums) izslēgšanu no konvencijas piemērošanas jomas. Tiesa vispirms iztirzāja otro prejudiciālo jautājumu un nosprieda, ka jautājums par īpašuma pārvaldīšanu, būdams cieši saistīts ar "mantiskām attiecībām, kas tieši izriet no laulības" [20] *de Cavel* [21] sprieduma izpratnē, ir izslēgts no Briseles konvencijas [22] *ratione materiae* piemērošanas jomas.

86. Spriedumā *van den Boogaard* [23] Tiesa savukārt vērtēja, vai izpildāmais spriedums par šķiršanos, kurā piespriests, ka viens laulātais otram maksā kapitalizētu naudas pabalstu, kā arī nospriests par mantisko tiesību nodošanu šim laulātajam, ietilpst Briseles konvencijas piemērošanas jomā vai arī paliek ārpus tās tādēļ, ka no tās ir izslēgtas "no laulības izrietošas mantiskās attiecības" (Briseles konvencijas 1. panta otrās daļas 1. punkts) [24]. Tiesa nosprieda, ka gadījumā, kad ar spriedumu viena laulātā labā tiek piespriesta kapitalizēta naudas summa, ja pabalsta mērķis ir laulātā vajadzību apmierināšana vai ja, nosakot tā apmēru, tiek ņemtas vērā abu laulāto vajadzības, runa ir par lietu, kas attiecas uz alimentiem. Gadījumā, ja pabalsta mērķis ir tikai mantas sadale laulāto starpā (*la répartition des biens entre les époux*), tas attiecas uz laulāto mantiskajām attiecībām [25].

16 D. Solomon, "The boundaries of the law applicable to succession", *Anali Pravnog Fakulteta Univerziteta u Zenici*, 18. izd., 2016, 200. lpp.

17 1968. gada 27. septembra Konvencija par jurisdikciju un spriedumu atzīšanu un izpildi civillietās un komerclietās (OV 1972, L 299, 32. lpp.), turpmāk tekstā – "Briseles konvencija".

18 Spriedums, 1979. gada 27. marts (143/78, EU:C:1979:83, 7. punkts).

19 Spriedums, 1982. gada 31. marts (25/81, EU:C:1982:116, 6. punkts).

20 Spriedums, 1982. gada 31. marts, *W.* (25/81, EU:C:1982:116, 7. punkts).

21 Spriedums, 1979. gada 27. marts (143/78, EU:C:1979:83).

22 Spriedums, 1982. gada 31. marts, *W.* (25/81, EU:C:1982:116, 9. punkts).

23 Spriedums, 1997. gada 27. februāris (C-220/95, EU:C:1997:91).

24 Jānorāda, ka Briseles konvencijā no tās piemērošanas jomas nav izslēgtas "uzturēšanas saistīb[as], kas izriet no ģimenes, vecāku un bērnu, laulības vai radniecības attiecībām", kā tas ir atbilstoši Eiropas Parlamenta un Padomes 2012. gada 12. decembra Regulas (ES) Nr. 1215/2012 par jurisdikciju un spriedumu atzīšanu un izpildi civillietās un komerclietās (OV 2012, L 351, 1. lpp.) 1. panta 2. punkta e) apakšpunktam. Tādējādi, ja lieta, uz kuru attiecās judikatūra, tiktu kvalificēta par lietu, kas ietilpst uzturēšanas saistību piemērošanas jomā, būtu piemērojama Briseles konvencija. Šodien šāda veida lieta ietilptu Padomes 2008. gada 18. decembra Regulas (EK) Nr. 4/2009 par jurisdikciju, piemērojamiem tiesību aktiem, nolēmumu atzīšanu un sadarbību uzturēšanas saistību lietās (OV 2009, L 7, 1. lpp.) piemērošanas jomā.

25 Spriedums, 1997. gada 27. februāris, *van den Boogaard* (C-220/95, EU:C:1997:91, 22. punkts).

3) Par atsaukšanos uz judikatūru par Briseles konvenciju, lai interpretētu Regulas Nr. 650/2012 tiesību normas

87. Neuzskatu, ka būtu iemesli, kas liecinātu par labu tam, lai tiktu apstiprināta citāda interpretācija jēdzieniem "laulāto mantiskās attiecības" un "jautājumi, kas saistīti ar laulāto mantisko attiecību regulējumu", ņemot vērā Savienības kolīziju normas, tostarp Regulā Nr. 650/2012 ietvertās tiesību normas, un Savienības jurisdikcijas normas.

88. Briseles konvencijas pēctece ir Regula Nr. 1215/2012. Šīs regulas 1. panta 2. punktā ir noteikts, ka tā nav piemērojama "īpašumtiesībām, kas izriet no laulības attiecībām". Rīkojumā *Iliev*[26] Tiesa norādīja, ka Regulas Nr. 1215/2012 1. panta 2. punkta a) apakšpunkts atbilst Briseles konvencijas 1. panta otrās daļas 1. punktam. Šajā rīkojumā Tiesa apstiprināja arī to, ka ir aktuāla judikatūra par jēdziena "laulāto mantiskās attiecības" interpretāciju Regulas Nr. 1215/2012 gaismā[27]. Doktrīnā tāpat tiek rosināts, ka Regulā Nr. 1215/2012 minētie jēdzieni būtu jāinterpretē caur Tiesas spriedumu par Briseles konvenciju prizmu[28].

89. Regulas Nr. 650/2012, Regulas 2016/1103 un Regulas Nr. 1215/2012 piemērošanas jomām būtu jābūt vienai otru papildinošām. Tādēļ uzskatu, ka "jautājumu, kas saistīti ar laulāto mantisko attiecību regulējumu" izslēgšana no Regulas Nr. 650/2012 1. panta 2. punkta d) apakšpunkta piemērošanas jomas ir jāsaprot atbilstoši Tiesas judikatūrai par "laulāto mantisko attiecību" izslēgšanu no Briseles konvencijas piemērošanas jomas (šīs konvencijas 1. panta otrās daļas 1. punkts).

90. Turklāt esmu informēts, ka jurisdikcijas normu un kolīziju normu, uz ko attiecas šis lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu, mērķi nav identiski. Tomēr Regulā Nr. 650/2012 ir iekļautas ne tikai kolīziju normas, bet arī jurisdikcijas normas. Regulas Nr. 650/2012 piemērošanas joma *ratione materiae*, kas ir norādīta tās 1. pantā, attiecas uz abiem noteikumu veidiem. Ja vien par to neliecina būtiski apsvērumi, nav iemesla citādi izprast vispārīgos jēdzienus, ar kuru palīdzību regulā ir norādīta tās piemērošanas joma *ratione materiae*, atkarībā no tā, vai runa ir par kolīzijas normām vai par jurisdikcijas normām.

4) No Tiesas judikatūras par jurisdikcijas normām izrietoši secinājumi

91. Šo secinājumu 84.–86. punktā minētās judikatūras par jurisdikcijas normām analīze, ņemot vērā šo secinājumu 90. punktā norādītos apsvērumus, liek secināt, ka "laulāto mantisko attiecību" izslēgšana no Savienības tiesību aktu tiesu sadarbības civillietās jomā piemērošanas jomas vispirms jau attiecas uz visām mantiskajām attiecībām, kas tieši izriet no laulības vai tās izbeigšanas, tostarp jautājumā par atsevišķu īpašuma daļu ieskaitīšanu mantojumā vai par īpašumu, kas ir jāsadala laulāto starpā.

92. Lai sniegtu atbildi uz pirmo prejudiciālo jautājumu, *BGB* 1371. panta 1. punkts ir jākvalificē kā noteikums, kas ir piemērojams atbilstoši mantošanas tiesību aktiem vai tiesību aktiem, kas reglamentē laulāto mantiskās attiecības, Savienības normu kontekstā. Tātad šī tiesību norma ir jāinterpretē, ņemot vērā no Tiesas judikatūras izrietošos secinājumus, tā, lai noteiktu šī regulējuma mērķi, un uz šā pamata atrisinātu iesniedzējtiesas šaubas.

26 Rīkojums, 2017. gada 14. jūnijs (C-67/17, EU:C:2017:459, 24. punkts).

27 Rīkojums, 2017. gada 14. jūnijs, *Iliev* (C-67/17, EU:C:2017:459, 25.–30. punkts).

28 P. Rogerson, no: U. Magnus, P. Mankowski, *Brussels Ibis Regulation*, Otto Schmidt, Ķelne, 2016, 71. lpp.

93. Tāda tiesību norma kā *BGB* 1371. panta 1. punkts ir piemērojama tikai viena laulātā nāves gadījumā. Pēc viena laulātā nāves gan var būt runa par mantas sadalīšanu starp mantojamo īpašumu un pārdzīvojušā laulātā īpašumu. Tomēr, ņemot vērā šo secinājumu 48. punktā sniegtos apsvērumus, nešķiet, ka *BGB* 1371. panta 1. punkta galvenais mērķis būtu īpašuma daļu sadale vai norēķināšanās ar mantu laulāto starpā. Drīzāk tas ir izmantojams, lai noteiktu pārdzīvojušā laulātā pozīciju attiecībā pret pārējiem mantiniekiem. Proti, tajā ir norādīts tāds mantojuma daļas apmērs, kas pienākas pārdzīvojušajam laulātajam.

94. Saistības neesamība starp daļu, kas pienākas pārdzīvojušajam laulātajam, pamatojoties uz *BGB* 1371. panta 1. punktu, un attiecībām, kas tieši izriet no laulības, kļūst arvien skaidrāka, ja ņem vērā, ka šī tiesību norma ir piemērojama neatkarīgi no tā, vai rodas pamats jebkādas mantas sadalīšanai atbilstoši principiem, uz kuriem ir balstīts laulāto mantas pieauguma kopības režīms [29].

95. Turklāt saskaņā ar šo secinājumu 53. punktā sniegtajiem apsvērumiem potenciālais mantojuma atstājējs, izmantojot mantošanas tiesību instrumentus, var vienpusēji liegt piemērot šo tiesību normu. Tāda ir mantošanas tiesību būtība. Proti, mantošanas tiesībām ir raksturīgi atzīt mantojuma atstājējam salīdzinoši lielu rīcības ar mantojumu brīvību, bet lēmumi par attiecībām, kas tieši izriet no laulāto mantiskajām attiecībām, principā ir jāpieņem abiem laulātajiem.

96. Tādēļ uzskatu, ka tāda tiesiskā regulējuma kā *BGB* 1371. panta 1. punkts galvenais mērķis liecina par labu tam, lai tas tiktu atzīts par tiesību normu, kas ietilpst mantošanas tiesību aktu piemērošanas jomā, nevis to tiesību aktu piemērošanas jomā, kas reglamentē laulāto mantiskās attiecības.

c) Tiesību normu, ar kurām ieviesta Eiropas mantošanas apliecība, efektivitāte

97. Kā jau minēju šo secinājumu 32. punktā, jēdzieni, ko Savienības likumdevējs ir izmantojis, lai norādītu Regulas Nr. 650/2012 piemērošanas jomu, ir autonomi. Šo jēdzienu interpretācijā turklāt ir jāņem vērā Regulas Nr. 650/2012 mērķi, kuri – atbilstoši šo secinājumu 27. punktā norādītajiem apsvērumiem – ir novērst šķēršļus personu pārvietošanās brīvībai iekšējā tirgū un efektīvi nodrošināt mantinieku tiesības dalībvalstīs [30]. Šajā nolūkā Regulā Nr. 650/2012 atbilstoši tās preambulas 8. apsvērumam ir ieviesta vienota apliecība – Eiropas mantošanas apliecība. Kā apstiprina šīs regulas preambulas 67. apsvērums, tai ir jāļauj ātri, viegli un efektīvi nokārtot mantošanas lietas ar pārrobežu elementiem Savienības robežās.

98. Eiropas mantošanas apliecības sekas ir reglamentētas Regulas Nr. 650/2012 69. pantā. Apliecība bez kādas īpašas procedūras ir spēkā visās dalībvalstīs (Regulas Nr. 650/2012 69. panta 1. punkts). Uz apstākļiem, kas "konstatēti saskaņā ar mantošanai piemērojamiem tiesību aktiem vai saskaņā ar jebkādiem citiem tiesību aktiem, ko piemēro konkrētiem apstākļiem" un kas ir norādīti Eiropas mantošanas apliecībā, attiecas likumības prezumpcija (Regulas Nr. 650/2012 69. panta 2. punkts).

99. Regulas Nr. 650/2012 preambulas 71. apsvēruma otrajā teikumā ir paskaidrots, ka apliecībai vispirms jau ir jābūt pierādījuma spēkam, un būtu jāuzskata, ka tā patiesi apliecina apstākļus, kas noteikti saskaņā ar mantošanai piemērojamiem tiesību aktiem vai saskaņā ar jebkādiem citiem tiesību aktiem, ko piemēro konkrētiem apstākļiem, piemēram, pēdējās gribas rīkojumu spēkā esamībai pēc

29 Piemēram, ja mantojuma atstājēja īpašums, kas laulāto mantisko attiecību rašanās brīdī bija 100 tūkstoši naudas vienību un netika palielināts šo attiecību laikā, bet pārdzīvojušais laulātais šo attiecību laikā sakrāja 50 tūkstošus naudas vienību, tad, veicot matemātisku izlīdzināšanu, pārdzīvojušajam laulātajam nepienāktos tiesības pieprasīt izlīdzināt laulāto mantas vērtības pieaugumu. Šķiršanās gadījumā tas būtu pat pretēji. Tieši pārdzīvojušajam laulātajam būtu pienākums samaksāt otrajam laulātajam summu 25 tūkstošu naudas vienību apmērā. Savukārt *BGB* 1371. panta 1. punkta piemērošanas rezultātā pārdzīvojušajam laulātajam pienākas summa 25 tūkstoši naudas vienību apmērā kā ¼ daļa no mirušā atstātā mantojuma.

30 Šādi Tiesa formulēja savu nostāju 2017. gada 12. oktobra spriedumā *Kubicka* (C-218/16, EU:C:2017:755, 56. punkts), nospriežot, ka spriedumā norādītā Regulas Nr. 650/2012 noteikumu interpretācija atbilst tā tajā noteiktā mērķa sasniegšanai, kas ir balstīts uz pareizas iekšējā tirgus darbības atvieglošanu, novēršot šķēršļus to personu pārvietošanās brīvībai, kuras attiecīgajā brīdī saskaras ar problēmām savu tiesību mantošanas jomā ar pārrobežu elementu īstenošanā.

būtības. Tomēr saskaņā ar Regulas Nr. 650/2012 preambulas 71. apsvēruma trešo teikumu apliecības pierādījuma spēks nebūtu jāattiecina uz elementiem, kuri šajā regulā nav reglamentēti, piemēram, uz jautājumu par radniecības attiecībām vai jautājumu par to, vai konkrētā manta tiešām piederējusi mirušajam.

100. Apliecības pierādījuma spēks tātad attiecas tikai uz tiem apstākļiem, kas konstatēti, pamatojoties uz tiem piemērojamiem tiesību aktiem, un kas noteikti ar saskaņotām kolīziju normām Regulā Nr. 650/2012 [31]. Tātad tie ir apstākļi, kas ietilpst tādu piemērojamo tiesību aktu darbības jomā, kuri noteikti, pamatojoties uz Regulas Nr. 650/2012 23. pantu (mantošanas tiesību akti) vai uz tās 24.–28. pantu, kas attiecas uz: pēdējās gribas rīkojumu, kas nav mantojuma līgumi, pieņemamību un spēkā esamību pēc būtības (24. pants), mantojuma līguma pieņemamību, spēkā esamību pēc būtības un saistošo spēku starp pusēm (25. pants), rakstiski taisītu pēdējās gribas rīkojumu spēkā esamību pēc formas (27. pants), kā arī paziņojuma par pieņemšanu vai atraidīšanu spēkā esamību pēc formas (28. pants).

101. Tas man liek secināt, ka tikai uz tiem apstākļiem, kas ir noteikti, pamatojoties uz mantošanas tiesību aktiem (23. pants), kā arī tiem, kas noteikti, pamatojoties uz citiem jautājumiem piemērojamiem tiesību aktiem, kuri noteikti atbilstoši saskaņotām kolīziju normām Regulā Nr. 650/2012 (24.–28. pants), attiecas no Regulas Nr. 650/2012 69. panta 2. punkta izrietošās sekas. Šīs sekas savukārt neattiecas uz apstākļiem, kas noteikti ar valstu kolīziju normu un ārpus Regulas Nr. 650/2012 noteikto Savienības kolīziju normu starpniecību.

102. Tādējādi, ja daļa, kas pienākas pārdzīvojušajam laulātajam atbilstoši *BGB* 1371. panta 1. punktam, tiek kvalificēta atbilstoši mantošanas tiesību aktiem, Eiropas mantošanas apliecībā var tikt norādīta informācija par šo daļu ar visām Regulas Nr. 650/2012 69. panta 2. punktā aprakstītajām sekām. Savukārt, ja šī tiesību norma tiek interpretēta kā jautājums, uz kuru attiecas laulāto mantiskajām attiecībām piemērojamie tiesību akti, uz informācijas par pārdzīvojušajam laulātajam pienākošos daļu iekļaušanu neattiektos likumības prezumpcija.

103. Tātad tas būtu nākamais arguments par labu tam, lai tiktu apstiprināta *BGB* 1371. panta 1. punkta kvalifikācija atbilstoši mantošanas tiesībām. Tādējādi tiks nodrošināta to Regulas Nr. 650/2012 noteikumu efektivitāte, ar kuriem ir ieviesta Eiropas mantošanas apliecība.

d) Secinājumi attiecībā uz pirmo prejudiciālo jautājumu

104. Ievērojot iepriekš sniegtās norādes, uzskatu, ka *BGB* 1371. panta 1. punkts nav jāatzīst par noteikumu, kas attiecas uz jautājumiem, kuri ir saistīti ar laulāto mantiskajām attiecībām, un kas līdz ar to ir izslēgts no Regulas Nr. 650/2012 piemērošanas jomas atbilstoši šīs regulas 1. panta 2. punkta d) apakšpunktam.

105. Pirmkārt, šajā tiesību normā nav regulēts, kas ietilpst mirušā laulātā atstātās mantas sastāvā. Tā attiecas uz pārdzīvojušā laulātā tiesībām uz to, kas nenoliedzami ietilpst mantojamās mantas sastāvā. Līdz ar to tāda tiesību norma kā *BGB* 1371. panta 1. punkts attiecas uz jautājumu, kas ir saistīts ar "miruša laulātā atstātā mantojuma mantošanu" Regulas 2016/1103 1. panta 2. punkta d) apakšpunkta izpratnē, kas būs izslēgts no šīs regulas piemērošanas jomas un kam ir piemērojamas Regulas Nr. 650/2012 kolīziju normas.

31 P. Wautelet, "Article 69 – Effets du certificat", no: A. Bonomi, P. Wautelet, *Le droit européen des successions, Commentaire du règlement (UE) n° 650/2012, du 4 juillet 2012*, Bruylant, Brisele, 2016, 880. lpp. Attiecībā uz priekšlikumu Regulai Nr. 650/2012 skat. arī J. Basedow, A. Dutta, C. Bauer u.c., "Max Planck Institute for Comparative and International Private Law, Comments on the European Commission's Proposal for a Regulation of the European Parliament and of the Council on jurisdiction, applicable law, recognition and enforcement of decisions and authentic instruments in matters of succession and the creation of a European Certificate of Succession", *Rabels Zeitschrift für ausländisches und internationales Privatrecht*, 74. sēj., 2010, 323. punkts.

106. Otrkārt, šī tiesību norma ir piemērojama vienīgi viena laulātā nāves gadījumā neatkarīgi no tā, vai ir pamats veikt jebkādu mantas sadali atbilstoši principiem, uz kuriem ir balstīts laulāto mantas pieauguma kopības režīms.

107. Treškārt, centieni nodrošināt to tiesību normu efektivitāti, ar kurām ir ieviesta Eiropas mantošanas apliecība, liecina par labu tam, lai tāda tiesību norma kā *BGB* 1371. panta 1. punkts tiktu kvalificēta atbilstoši mantošanas tiesību aktiem. Ja šī tiesību norma tiktu kvalificēta atbilstoši mantošanas tiesību aktiem, Eiropas mantošanas apliecībā varētu tikt iekļauta informācija par pārdzīvojušajam laulātajam pienākošos daļu ar visām no Regulas Nr. 650/2012 69. panta 2. punktā izrietošajām sekām visās dalībvalstīs.

108. Ņemot vērā iepriekš izklāstītos argumentus, piedāvāju Tiesai uz pirmo prejudiciālo jautājumu atbildēt šādi: Regulas Nr. 650/2012 1. panta 1. punkts kopsakarā ar tās 1. panta 2. punkta d) apakšpunktu ir jāinterpretē tādējādi, ka tāds tiesiskais regulējums kā *BGB* 1371. panta 1. punkts, kurā regulēta pārdzīvojušā laulātā mantojuma daļa, ietilpst to tiesību aktu piemērošanas jomā, kas ir piemērojami mantošanas lietām, pat ja tā piemērošana ir atkarīga no noteikta mantisko attiecību režīma pastāvēšanas un ja laulātā daļa mantojumā aizstāj šī režīma izbeigšanu, norēķinoties ar mantu, bet vienlaikus šīs daļas apmērs tiek noteikts atbilstoši pilnīgi citiem principiem, nevis atbilstoši tiem, kas nosaka šādu mantisko attiecību režīma izbeigšanas veidu, norēķinoties ar mantu, laulāto dzīves laikā.

C. Par otro un trešo prejudiciālo jautājumu

109. Ar otro un trešo jautājumu, kas ir formulēti gadījumam, ja Tiesa uz pirmo prejudiciālo jautājumu atbildētu noraidoši, iesniedzējtiesa vēlas noskaidrot, vai daļa mantojumā, kas pienākas pārdzīvojušajam laulātajam atbilstoši *BGB* 1371. panta 1. punktam, var tikt norādīta Eiropas mantošanas apliecībā, lai gan šī tiesību norma neattiecas uz jautājumu, kas ietilpst Regulas Nr. 650/2012 piemērošanas jomā. Ņemot vērā manis piedāvāto atbildi uz pirmo prejudiciālo jautājumu, uz otro un trešo jautājumu nav jāatbild.

110. Tomēr, ja Tiesa nepiekristu manai nostājai attiecībā uz pirmo prejudiciālo jautājumu, būtu jāizvērtē otrais un trešais prejudiciālais jautājums. Tāpēc es piedāvāšu atbildi arī uz šiem jautājumiem.

111. Ar otro un trešo prejudiciālo jautājumu iesniedzējtiesa nošķir dažādus gadījumus atkarībā no tā, vai daļa, kas atbilstoši *BGB* 1371. panta 1. punktam pienākas pārdzīvojušajam laulātajam, var tikt norādīta Eiropas mantošanas apliecībā, lai arī tas nav jautājums, kas ietilptu Regulas Nr. 650/2012 piemērošanas jomā. Visos šajos gadījumos rodas šaubas par saistību starp Eiropas mantošanas apliecības saturu un šīs regulas piemērošanas jomas *ratione materiae*. Tādēļ uzskatu, ka otrais un trešais prejudiciālais jautājums ir jāizskata kopā.

1. Par saistību starp Eiropas mantošanas apliecības saturu un Regulas Nr. 650/2012 piemērošanas jomas

112. Kā jau norādīju, šie apsvērumi ir hipotētiski. Tie ir balstīti uz pieņēmumu, ka Tiesa nepiekristu manis piedāvātajai atbildei uz pirmo prejudiciālo jautājumu un nospriestu, ka *BGB* 1371. panta 1. punkts nav noteikums, kas ietilpst Regulas Nr. 650/2012 piemērošanas jomā. Pat ar šādu pieņēmumu uzskatu, ka mantojuma daļa, kas pienākas pārdzīvojušajam laulātajam atbilstoši šai tiesību normai, var tikt norādīta Eiropas mantošanas apliecībā.

113. Pirmkārt, nešķiet, ka Savienības likumdevējs pieņemtu, ka Eiropas mantošanas apliecībā var tikt norādīta tikai informācija par apstākļiem, kas ietilpst Regulas Nr. 650/2012 piemērošanas jomā. To apstiprina Regulas Nr. 650/2012 68. panta h) punkta formulējums. Apliecībā, "ciktāl tas ir vajadzīgs mērķim, kuram to izdod", tostarp ir norādāma "informācija par mirušā noslēgto laulības līgumu". Nerodas šaubas, ka pēdējais minētais jautājums neietilpst Regulas Nr. 650/2012 piemērošanas jomā.

114. Otrkārt, dažkārt, ja netiktu sniegta informācija par mantošanas lietām būtiskiem jautājumiem, kuriem gan būtībā nav mantošanas tiesību rakstura, Eiropas mantošanas apliecība kļūtu par ļoti nepraktisku instrumentu. Tā neatspoguļotu faktisko pārdzīvojušā laulātā daļu mantojumā. Tas liktu apšaubīt tiesību normu par Eiropas mantošanas apliecības ieviešanu efektivitāti (*effet utile*).

115. Treškārt, tad Eiropas mantošanas apliecība nebūtu konkurētspējīga no iekšējo (valsts) dokumentu viedokļa, kas līdzīgiem mērķiem tiek izmantoti dalībvalstīs un kuros pilnībā tiktu atspoguļota pārdzīvojušā laulātā daļa mantojumā. Regulā Nr. 650/2012 nav ieviests pienākums izmantot Eiropas mantošanas apliecību. Joprojām darbojas valstu apliecības, kas izsniegtas atbilstoši attiecīgajā dalībvalstī spēkā esošajiem noteikumiem.

116. Ņemot vērā iepriekš norādītos argumentus, uzskatu, ka daļa mantojumā, kas atbilstoši *BGB* 1371. pantam pienākas pārdzīvojušajam laulātajam, var tikt norādīta Eiropas mantošanas apliecībā.

2. Par informācijas, kas neietilpst Regulas Nr. 650/2012 piemērošanas jomā, norādīšanas Eiropas mantošanas apliecībā sekām

117. Pati iespēja norādīt konkrētu informāciju Eiropas mantošanas apliecībā vēl nenozīmē, ka šai apliecībai ir visas tās īpašības, kādas ir informācijai, kas ir norādīta, pamatojoties uz piemērojamiem tiesību aktiem, kuri noteikti, pamatojoties uz kolīziju normām Regulā Nr. 650/2012.

118. Šo secinājumu 101. punktā jau minēju, ka pierādīšanas līdzekļi attiecas tikai uz tiem apstākļiem, kas noteikti, pamatojoties uz tiem piemērojamiem tiesību aktiem, kuri noteikti, pamatojoties uz saskaņotām kolīziju normām Regulā Nr. 650/2012.

119. Tomēr pašai Regulai Nr. 650/2012 nav pretrunā tas, ka šajā apliecībā tiek norādīti apstākļi, uz kuriem neattiecas šīs regulas 69. pantā izklāstītās sekas. Manuprāt, to apstiprina jau citētais Regulas Nr. 650/2012 preambulas 71. apsvērums, saskaņā ar kuru "apliecības pierādījuma spēks nebūtu jāattiecina uz elementiem, kurus šī regula nereglamentē".

120. Tādēļ uzskatu, ka Eiropas mantošanas apliecībā var tikt iekļauta: informācija, kas noteikta, pamatojoties uz mantošanas tiesību aktiem (23. pants), informācija, kas noteikta, pamatojoties uz citiem jautājumiem piemērojamiem tiesību aktiem, kuri noteikti atbilstoši saskaņotām kolīziju normām Regulā Nr. 650/2012 (24.–28. pants), kā arī informācija, kas noteikta, pamatojoties uz piemērojamiem tiesību aktiem, kuri noteikti atbilstoši valsts kolīziju normām (vai citos Savienības tiesību aktos iekļautajām kolīziju normām). Pie pēdējās minētās kategorijas būtu jāpieskaita informācija par daļu, kas pārdzīvojušajam laulātajam pienākas atbilstoši *BGB* 1371. panta 1. punktam, ar nosacījumu, ka uz šo informāciju attiecas mantošanas tiesības. Tomēr uz šiem apstākļiem nav jāattiecina no Regulas Nr. 650/2012 69. panta 2. punkta izrietošās sekas.

3. Eiropas mantošanas apliecībā norādītās informācijas par daļas, kas, pamatojoties uz BGB 1371. panta 1. punktu, pienākas pārdzīvojušajam laulātajam, raksturs

121. Vēl rodas jautājums, kādas sekas būtu jāsaista ar informācijas par daļas, kas, pamatojoties uz *BGB* 1371. panta 1. punktu, pienākas pārdzīvojušajam laulātajam, norādīšanu Eiropas mantošanas apliecībā. Savos rakstveida apsvērumos un tiesas sēdē izklāstītajā nostājā Komisija vērsa uzmanību uz to, ka, lai arī nav skaidra pamata Regulas Nr. 650/2012 69. pantā paredzēto seku attiecināšanai uz informāciju par daļu, šāds risinājums ir jāizmanto un zināmā mērā no šīs tiesību normas izrietošās sekas jāattiecina uz informāciju par daļu, kas atbilstoši *BGB* 1371. panta 1. punktam pienākas pārdzīvojušajam laulātajam.

122. Doktrīnā tiek apgalvots, ka daļa, kas atbilstoši *BGB* 1371. panta 1. punktam pienākas pārdzīvojušajam laulātajam, – ja tas tiek atzīts par jautājumu, uz kuru attiecas tiesību akti, kas reglamentē laulāto mantiskās attiecības, – var tikt norādīta Eiropas mantošanas apliecības saturā kā informatīva norāde pie "informācijas par laulāto mantiskajām attiecībām", par kurām ir runa Regulas Nr. 650/2012 68. panta h) punktā kopā ar norādi par to, ar kādu pamatu šis apstāklis ticis norādīts [32]. Cits viedoklis, ko tāpat izsaka iesniedzējtiesa otrā un trešā prejudiciālā jautājuma kontekstā, ir balstīts uz pārliecību, ka pieaugums, kas izriet no *BGB* 1371. panta 1. punkta, ir jānorāda kā "informācija par katram mantiniekam pienākošos daļu", par kuru ir runa 68. panta l) punktā [33].

123. Uzskatu, ka neatkarīgi no tā, kurš no šiem noteikumiem ir piemērojams informācijas par pieaugumu norādīšanai Eiropas mantošanas apliecībā, tas ir jādara ar skaidru atrunu par to, ka tā ir norādīta, pamatojoties uz laulāto mantiskajām attiecībām piemērojamiem tiesību aktiem. Tiem nav jābūt tiesību aktiem, kas tiktu noteikti kā laulāto mantiskajām attiecībām piemērojamie tiesību akti atbilstoši tās iestādes dalībvalstī spēkā esošajām kolīziju normām, kurā ieinteresētā persona lieto Eiropas mantošanas apliecību, kura izsniegta citā dalībvalstī. Tas izriet no tā, ka nav saskaņotu un visām dalībvalstīm kopīgu kolīziju normu, kurās būtu noteiktas laulāto mantiskajām attiecībām piemērojamās tiesības.

124. Ja Eiropas mantošanas apliecībā tiktu norādīta atruna, kurā ir paskaidrots, ka daļa, kas atbilstoši *BGB* 1371. panta 1. punktam pienākas pārdzīvojušajam laulātajam, ietilpst to tiesību aktu piemērošanas jomā, kas ir piemērojami laulāto mantiskajām attiecībām, vienlaikus tiktu ierobežota iespēja atsaukties uz pieņēmumiem, kas norādīti Regulas Nr. 650/2012 69. panta 3. un 4. punktā.

125. Ņemot vērā iepriekš izklāstītos apsvērumus, piedāvāju Tiesai gadījumam, ja uz pirmo jautājumu tiktu sniegta noliedzoša atbilde, uz otro un trešo prejudiciālo jautājumu sniegt šādu atbildi: Regulas Nr. 650/2012 68. panta l) punkts un 67. panta 1. punkts ir jāinterpretē tādējādi, ka daļa, kas pienākas pārdzīvojušajam laulātajam, ja tā ir tās daļas proporcija, kas radusies no pieauguma atbilstoši tādām tiesību normām, kas reglamentē mantiskās attiecības, kā *BGB* 1371. panta 1. punkts, pilnībā var tikt norādīta Eiropas mantošanas apliecībā tikai informatīviem mērķiem.

VI. Secinājumi

126. Ņemot vērā iepriekš norādītos apsvērumus, iesaku Tiesai uz *Kammergericht Berlin* (Berlīnes federālās zemes Augstākā tiesa, Vācija) uzdotajiem prejudiciālajiem jautājumiem atbildēt šādi:

Eiropas Parlamenta un Padomes 2012. gada 4. jūlija Regulas (ES) Nr. 650/2012 par jurisdikciju, piemērojamiem tiesību aktiem, nolēmumu atzīšanu un izpildi un publisku aktu akceptēšanu un izpildi mantošanas lietās un par Eiropas mantošanas apliecības izveidi 1. panta 1. punkts kopsakarā ar tās

32 T. Ivanc, S. Kraljić, "European Certificate of Succession – Was there a need for a European intervention?", *Anali Pravnog Fakulteta Univerziteta u Zenici*, 18. izd., 2016, 266. lpp.

33 D. Stamatiadis, no: H. Pamboukis, *EU Succession Regulation No 650/2012: A Commentary*, C.H. Beck, Hart Publishing, Oksforda, 2017, 633. lpp.

1. panta 2. punkta d) apakšpunktu ir jāinterpretē tādējādi, ka tāds tiesiskais regulējums kā *Bürgerliches Gesetzbuch* (*BGB*) 1371. panta 1. punkts, kurā regulēta pārdzīvojušā laulātā mantojuma daļa, ietilpst to tiesību aktu piemērošanas jomā, kas ir piemērojami mantošanas lietām, pat ja tā piemērošana ir atkarīga no noteikta mantisko attiecību režīma pastāvēšanas un ja laulātā daļa mantojumā aizstāj šī režīma izbeigšanu, norēķinoties ar mantu, bet vienlaikus šīs daļas apmērs ir noteikts atbilstoši pilnīgi citiem principiem, nevis atbilstoši tiem, kas nosaka šādu mantisko attiecību režīma izbeigšanas veidu, norēķinoties ar mantu, laulāto dzīves laikā.